

Postoji li crnogorska crkva?

Postoji li crnogorska crkva:
PESNICENJE POPOVA

sukobu Beograda i Podgorice uniforme se jos uvek drze povuceno, trgovci utuceno, a mantije tuceno

"Koliko taj papa ima divizija", pitao je, kacu, Staljin. Koliko divizija u Crnoj Gori imaju Vojska Jugoslavije i policija lojalna Milu DJukanovicu proste nedelje je ostalo nepoznato jer se u sporu oko podgorilkog aerodroma nisu potukle. Manja tajna je, medutim, koliko divizija imaju Amfilohije (Radovic), mitropolit Crnogorsko-primorske eparhije Srpske pravoslavne crkve, i Mihailo (Miras Dedejic), poglavar nepriznate Crnogorske pravoslavne crkve. Prethodnice divizija dveju zakrvljenih verskih grupa potukle su se na Cetinju o Arandelovdanu i tako pokazale da se u sukobu Beograda i Podgorice uniforme jos uvek drce povuleno, trgovci utuleno, a mantije tuleno.

Pri tome vecina Crnogoraca, koji, nakon dve godine svakovrsnog udaljavanja Crne Gore od Srbije, definitivno znaju da li su za Mila ili Momira, drcavu ili federaciju, marku ili dinar, ali na pitanju za koju su crkvu obilno zastaju. Jer, crkve su dve i obe pravoslavne.

Tula:

A tula svestenika o Arandelovdanu bila je toliko cestoka da je pravo ludo da se nije umesao Vesli Klark. Svestenik SPC i profesor Bogoslovije na Cetinju Dragan Stanisic i trojica bogoslova tukli su se sa poglavarom nepriznate CPC Mihailom i njegovim pristalicama. Protorej Stanisic o tome za Reporter prila: "Nasli smo se medu 50 aktivista i samo je ludo Bocije da nije bilo crtava. Olupan mi je sat sa ruke, pociješana mantija, bio sam sav krvav i iz te rulje sam jedva civu glavu izvukao." Crnogorska policija na kraju je intervenisala, privedena su dvojica prestupnika, dok su parohu Stanisicu stavljen lisice. Kasnije, istoga dana, pretpostavlja se, ista grupa pristalica CPC u centru Cetinja napala je dvojicu Amfilohijevih svestenika. Crnogorska televizija objavila je da su paroh Stanisic i svestenici SPC zaustavili automobil u kome se nalazio poglavar CPC Mihailo, koji je krenuo na slucbu u mesto Cevo. U izvestaju je navedeno da je Stanisic prvo pljunuo u pravcu poglavara CPC, a zatim ga i udario, dok su ljudi iz njegove pratnje poleli da razbijaju Dedejicev automobil. Televizija je potvrdila da je kasnije, "kao reakcija na ovaj incident", usledio napad na parohu SPC na Cetinju, a nekoliko dana kasnije i na ulenike Cetinjske bogoslovije.

Vlast:

Posle rata sakama usledio je rat saopštenja, u kome je Mitropolija SPC navela da je "grupa od 50 ljudi sa raspopom Dedejicem na celu napala i ugrozila zivot svesteniku Stanisicu i trojici djaka Cetinjske bogoslovije i da je "on bio prinudjen da se brani od siledzijstva na drumu". Nije ostala duzna ni Mitropolija CPC, navodeci da je "gospodin Mihailo brutalno i bestidno fizicki napadnut" i da "postupak Mitropolije SPC u Crnoj Gori predstavlja flagrantno kršenje osnovnih ljudskih prava i sloboda i nasilje ne samo nad pravom vec i nad religijom, moralom i obicajnim normama".

Crnogorske vlasti drzale su se po strani i u retkim izjavama apelovale na smirivanje i razum, sto je bilo dovoljno za nezadovoljstvo svih strana. Mediji i stranke bili su podeljeni, a crnogorski Helsinski komitet za ljudska prava shvatio je da je "cijeli slucuj jos jedna potvrda da u Crnoj Gori vjeroispovijesti nijesu ravnopravne" i da "Vlada i Skupstina Republike Crne Gore kontinuirano krse ljudska prava i slobode kada se radi o tretmanu CPC".

Uzdrzanost vlasti razumljiva je ako se zna da je Mila DJukanovica u borbi protiv Momira Bulatovica pre dve godine zestoko podrzao mitropolit Amfilohije, ali i da CPC, ipak, pre nego SPC, predstavlja izraz njihovih teznji na artikulaciji nezavisnosti Podgorice od Beograda.

Istorija:

Upravo uoči Arandjelovdana, liturgijama, simpozijumima i izlozbama u Tivtu, na Prevlaci i u Beogradu SPC je obeležila 780 godina mitropolije Crnogorsko-primorske, koju je kao Zetsku episkopiju u manastiru svetog arhangela Mihaila na Prevlaci osnovao Sveti Sava Nemanjić 1219. godine kao jednu od prvih eparhija tek osamostaljene Srpske crkve. Na otvaranju izložbe u Beogradu mitropolit Amfilohije rekao je da se na osnovu toga "pojava takozvanih autokefalaca može smatrati političkom manipulacijom koja sa Crkvom i duhovnim naslijeđjem nema ništa zajedničko".

Postojanje autokefalne CPC njen mitropolit Mihailo za Reporter obrazlaze "kanonskim razlozima" i navodi da se u Ustavu Sinoda CPC iz 1903. godine izricito podvlači njena autokefalnost, koja je "nekanonski i nelegalno ukinuta 1920. dvije godine poslije bespravno i okrutno likvidirane međunarodno priznate države Crne Gore". On napominje da "u pravoslavnom svijetu crkva nije organizovana na univerzalnom i centralističkom principu, već na državnom i nacionalnom principu kao pomjesne crkve. U pravoslavnom svijetu suverenosti države odgovarala je autokefalnost crkve", objasnio je mitropolit Mihailo vezu između svoje crkve i aktuelnih političkih desavanja u Crnoj Gori.

Dekan Bogoslovskog fakulteta u Beogradu dr Dimitrije Kalezić za Reporter pobija istorijsko utemeljenje CPC: "Kada je 1766. godine ukinuta Pecka patrijarsija, van turskih granica ostala je da živi Crna Gora kao samostalna država i Pravoslavna srpska crkva, ogranak Pečke patrijarsije, nastavlja u njoj da živi sama za sebe pod uslovima kakve je već imala. Ona se oslanja na Rusiju i Ruska pravoslavna crkva je, kao i posle patrijarsiju u Sremskim Karlovcima, hirotionisala mitropolite crnogorske, kaže Kalezić podsećajući da crnogorski mitropoliti niti su tražili niti su dobili autokefaliju. "U svim dokumentima je prilikom pominjanja crnogorskog mitropolita redovno podvlačena sintagma da je on 'egzarh pečkog trona', što znači proizvedena ruka pečkog patrijarha. Odvajanje od njega značilo bi secu grane na kojoj se sedi", objasnio je dekan Bogoslovskog fakulteta.

Bugari:

Istina, navodi Kalezić, u prošlom veku ruski car je intervenisao da u listu pravoslavnih autokefalnih poglavara udje cetinjski mitropolit, "ali on nikakva prava i ingerencije, osim prazne titule, nije dobio". "Kada je 1920. godine doslo do ujedinjenja nekoliko mitropolija, predsednik Centralnog odbora bio je upravo crnogorski mitropolit. Pa valjda je on znao šta radi", kaže Kalezić.

Zagovornici CPC smatraju da su autokefalnost povratili 15. marta prošle godine, kada je u Sofiji patrijarh Bugarske crkve Pimen rukopoložio arhimandrita CPC Mirasa Dedejica za episkopa crnogorsko-primorskog. Taj čin, tvrde pristalice CPC, podržala je i Ukrajinska pravoslavna crkva, a, kako je tada za crnogorski nedeljnik Monitor izjavio portparol Sinoda Bugarske crkve Anatolij Balacev, njegova crkva se na to odlučila posto je "ispitivanjem dokumenata utvrdila da je CPC već u doba vladike Danila bila autokefalna i da je nakon konačnog ukidanja Pečke patrijarsije 1766. godine bila priznata kao potpuno nezavisna od svih tadašnjih autokefalnih crkava, i to prvo od ruskog Svetog Sinoda, a potom od Vaseljenskog patrijarha".

Potom je na Petrovdan, uz prisustvo bugarskog svetenstva, na Cetinju Mihailo hirotionisan u čin mitropolita. Ali bugarsko priznanje bilo je osporeno budući da tamo postoji još jedna crkva sa patrijarhom na celu, koja, naravno, ne priznaje crkvu koju vodi njegov konkurent Pimen.

Anatema:

Advokat Crnogorsko-primorske mitropolije SPC Vladimir Božović je Crnogorsku crkvu označio kao "političko-plemensku kriminalnu grupu". Ona je, kaže Božović za Reporter, još od Dedejicevog prethodnika Antonija Abramovića, "samozvanog poglavara, rukovodjena isključivo političkim i materijalnim interesima".

Bozovic je Reporteru ponudio na uvid Sinodski akt koji je potpisao carigradski i vaseljenski patrijarh Vartolomej iz aprila 1997. Tim aktom se sveteniku Mirasu Dedejicu prvobitno zabranjuje svetenodejstvo, a, "posto se nije disciplinovao, nego je proizvedio da svetenodejstvuje sa kliricima bezakone i nepostojece toboznje autokefalne crnogorske crkve", bio je trajno lisen svetenickog cina.

Bozovic je zbog toga drzavne organe Crne Gore pozvao da uvaze Sinodski akt Carigradske patrijarsije i zastite Crnogorsko-primorsku mitropoliju SPC. "Advokati Mitropolije zbunjeni su postupcima drzavnih organa koji tolerisu takvu situaciju i koja im vjerovatno i sluzi za odredjene politicke ciljeve", kaze Bozovic.

Stavom vlasti nezadovoljan je i poglavar CPC, koji za Reporter kaze da "za akutelnu crnogorsku vlast vjerske slobode i prava predstavljaju nesto sto ne postoji kada je u pitanju CPC". Protojerej Stanisic opet kaze da se crnogorska drzava drzi nevjesta: "Mitropolit je dosao u situaciju u kojoj je bio sveti Petar, kada nisu postojala razvijene institucije drzave i zakona. Umjesto da se prema anarhiji odrede institucije drzave i zakon, to se prepusta mitropolitu i svetenicima, a politicke institucije precutno podupiru takav stav", ogorcen je on.

Imovina:

Nije malo ni onih koji misle da je celi problem nastao zbog imovine SPC u Crnoj Gori. Protojerej Stanisic tvrdi da je trecina Crne Gore svojevremeno bila crkveni posed. "Sadasnjoj politickoj oligarhiji je dobrodosla, a mozda je s tom namerom i stvorena autokefalna Crnogorska crkva", kaze on izrazavajući strah da bi zahtev SPC crnogorskoj drzavi za vraćanjem imovine "lako mogao da naidje na odgovor da drzava ne zna kojoj crkvi da vrati imovinu".

"Tako da je i radi toga dobro doslo forsiranje nekoliko kriminalaca u mantijama", kaze Stanisic.

Pitanje crkvene imovine za poglavara CPC je jednostavno: on kaze da su pravoslavni objekti u Crnoj Gori do 1920. bili u vlasnistvu CPC. Zbog toga, tvrdi Dedejic, drzava treba da, nakon visedecenijskog bespravnog koristenja, ospori i oduzme tu imovinu od SPC. Na pitanje Reportera da li postoji opasnost od cepanja pravoslavne zajednice i da li u Crnoj Gori ima mesta za obe crkve, poglavar CPC kaze da niko nista nema protiv da u Crnoj Gori deluje SPC, ali da sakralne objekte mora vratiti. Dedejic je velikodusno ostavio mogucnost da se, "ako za to postoji volja i htijenje, za potrebe SPC sagrađe drugi objekti.

Pismo Ruske crkve

Na zahtev mitropolita crnogorsko-primorskog Amfilohija, povodom pozivanja Crnogorske eparhije na autokefalnost u proslom veku, Moskovska patrijarsija je patrijarhu Pavlu i Sinodu SPC 1992. godine uputila dopis u kome navodi da Ruskoj crkvi hirotonija vladike Petra Drugog Cetinjskog 1833. godine (analogno tome i kasnije hirotonije) nije znacila priznanje za poglavara autokefalne pomesne crkve. Bio je to "akt ljubavi ka sestri SPC, koja u to vreme nije imala druge mogucnosti da popuni upraznjenu crnogorsku katedru". U pismu koje je uputila Moskovska patrijarsija navodi se da je "dodeljivanje autokefalnosti Crnogorskoj eparhiji od strane Ruske pravoslavne crkve bilo prosto nezamislivo, s obzirom na to da ona nije nikada bila deo njene kanonske teritorije". Dodaje se da oni takodje "ne raspolazu bilo kakvim dokumentima koji bi svedocili o tome da su cetinjski episkopi bilo kada priznavani u svojstvu predstojatelja autokefalne pomesne crkve".

Biljana MITRINOVIC

Preuzeto iz Reportera
BanjaLuka, 23. decembra

<http://www.medijaklub.cg.yu/zanimljivi/zanimljivi12-99/24-1.htm>